

NATO och den (Gemensamma) Säkerhets- och Försvarspolitiken i Libyen

En teoriutvecklande studie av valet mellan två
militärallianser

Abstract

The Libyan revolution in the spring of 2011 highlighted the choice between NATO and CSDP as the responsible organization for the subsequent military intervention in the country. The aim of this thesis is to study the factors contributing to the choice of NATO over CSDP for the intervention in Libya and to provide existing alliance theory with explanatory factors to the choice between two already existing military alliances for major military operations.

The study applies basic theories of alliance formation, alliance management and alliance leadership to the unique case of the Libya intervention and the choice between NATO and CSDP in an effort to test the theory against the specified case and to develop it to be applicable to similar choices between military alliances.

The thesis shows that NATO was chosen over CSDP because the transatlantic alliance had the relevant military capacities, the institutional structure necessary and the support of the alliances leading states while CSDP had insufficient military and institutional capacities and was split by internal differences. The conclusion is thus that the choice between two military alliances for a military operation depends on the alliances aggregated military capacities, the effectiveness of alliance institutions and the will and ambition of leading states.

Nyckelord: NATO, GSFP, Libyeninterventionen, militärallianser, alliansteori
Antal ord: 9881

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning	2
1.2	Metod & Material	2
1.3	Definitioner & Avgränsningar	3
1.3.1	Militärallianser	3
1.3.2	Alliansteori	4
1.4	Disposition	4
2	Teoretiska utgångspunkter	5
2.1	Alliansbildning	5
2.2	Allianshantering	6
2.3	Alliansledarskap	6
3	Libyenkonflikten och de två militärallianserna	8
3.1	Libyenkonflikten	8
3.2	GSFP	9
3.3	NATO	10
4	Valet	12
4.1	NATO och GSFP – skilda kapaciteter	12
4.1.1	Potentiella kapaciteter	12
4.1.2	Stående kapaciteter	14
4.1.3	Det transatlantiska kapacitetsgapet	15
4.2	Avfärdandet av GSFP	16
4.3	Valet av NATO	18
4.4	Ledande staters agerande	20
4.4.1	USA	20
4.4.2	Frankrike	21
4.4.3	Storbritannien	22
4.4.4	Tyskland	23
5	Analys	24
6	Slutsats	28
7	Referenser	29

1 Inledning

Den europeiska säkerhetspolitiska kontexten är idag ett lapptäcke av olika försvars- och säkerhetssamarbeten mellan en mängd europeiska och icke-europeiska stater. NATO har i ett halvt sekel varit Västeuropas principiella försvarsorganisation och har efter kalla krigets slut expanderat geografiskt i både medlemsstater och operationsområden. Samtidigt har EU i takt med sin utvidgning utvecklat en gemensam säkerhets- och försvarspolitik, GSFP, i syfte att göra Unionen till en fullfjädrad säkerhetspolitisk aktör.

Förekomsten av två omfattande säkerhetsorganisationer i Europa ställer europeiska stater inför ett val mellan NATO och GSFP i genomförandet av militära operationer. Upproret i Libyen under våren 2011 och den efterföljande Säkerhetsrådsresolution 1973 som kallade på FN:s medlemsstater att intervensera i luften och till sjöss för att skydda civila i Libyen ställde valet mellan NATO och GSFP på sin spets. Vilken säkerhetsorganisation skulle ansvara för interventionen i Libyen?

Skulle GSFP ansvara för Libyenoperationen på grund av Libyens närhet till Europa och utgöra samarbetets egentliga elddop efter Lissabonfördragets ikraftträdande och dessutom uppfylla målet att göra EU till en global säkerhetspolitisk spelare? Eller skulle NATO väljas att genomföra operationen i Libyen och genom amerikansk medverkan befästa organisationens position som den främsta tillhandahållaren av säkerhet i Europa?

Libyenkonflikten kan ses som en ideal situation för EU att använda GSFP:s mekanismer i sitt närområde och signalera Unionens säkerhetspolitiska ambitioner. Så blev dock inte fallet. Valet föll på NATO och organisationen genomförde Operation Unified Protector i Libyens luftrum och i landets farvatten under sju månader utan egna förluster vilket resulterade i regimskifte i Libyen.

Varför valdes då NATO framför GSFP, och hur kan valet av en militärallians över en annan för en militäroperation förklaras?

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att analysera den militära interventionen i Libyen 2011 och söka faktorer som kan förklara valet av NATO över GSFP i genomförandet av den. Uppsatsen syftar till att utifrån det aktuella fallet framlägga generella förklaringsfaktorer till varför en militärallians väljs över en annan för en militäroperation, i situationer där ett antal stater har två likartade militärallianser att välja mellan. Det unika fallet leder till en teoriutvecklande ambition med en mer övergripande abstrakt frågeställning för den teoriutvecklande delen av uppsatsproblemet:

- *Vilka faktorer gör att en militärallians väljs över en annan för en militär operation?*

Fallet Libyen och valet mellan NATO och GSFP står dock i centrum. Analysen av detta unika fall syftar till att dels pröva och utveckla rådande alliansteori i enlighet med den övergripande frågeställningen, men också att söka analysera det aktualiserade fallet genom en specificerad empirisk frågeställning:

- *Varför genomfördes interventionen i Libyen av NATO och inte av GSFP?*

Den mer specificerade frågeställningen syftar till att analysera det centrala fallet och utifrån den kunna ge en generell bild av vilka faktorer som påverkar val mellan likartade militärallianser och således utveckla rådande teoribildning kring militärallianser.

1.2 Metod & Material

Studien av valet mellan NATO och GSFP kommer att genomföras genom en fallstudie av Libyeninterventionen med de två militärallianserna i fokus. Studien styrs av en teoriutvecklande ambition syftandes till att identifiera förklaringsfaktorer till valet mellan militärallianser som även kan vara generaliserbara till andra situationer där valet mellan de två militärallianserna aktualiseras, eller möjligtvis även situationer där valet står mellan andra militärallianser. Studien är dock inledningsvis av teoriprovande karaktär, där rådande teorier kring militärallianser ställs mot empiriskt material rörande Libyeninterventionen och de två militärallianserna, för att senare utvecklas utifrån de resultat som den empiriska analysen av fallet ger. Således blir den övergripande metodologiska inriktningen för studien en blandning mellan teoriprovning och teoriutveckling i formen av en orsaksanalys av valet av militärallians (Teorell & Svensson 2007, s. 29,52).

Tidigare forskning kring NATO och GSFP har främst berört samarbetet mellan de två allianserna och arbetsdelningen mellan dem i den europeiska säkerhetspolitiska kontexten och ingen tidigare forskning har hittills såvitt känt explicit behandlat valet mellan dem under Libyeninterventionen utifrån alliansteori. Sannolikt på grund av att detta val nu för första gången aktualiserats i samband med en omfattande militäroperation. Valet av fall för studien, och främst dess teoriutvecklande del, är därför baserat på dess betydelse sett till den nyuppkomna situationen.

En varierande mängd material kommer att användas för att besvara studiens frågeställningar. Det material som kommer att användas för att analysera fallet kommer främst att bestå av sekundärmaterial i form av rapporter, artiklar och reportage från media men även officiellt material från de aktuella allianserna, taltranskriptioner, samt statistiskt material kring militära kapaciteter.

1.3 Definitioner & Avgränsningar

1.3.1 Militärallianser

I syfte att analysera valet mellan NATO och GSFP i samband med Libyeninterventionen utifrån alliansteori krävs en entydig definition av vad som avses med en militärallians.

Både Walt (1987, s.12) och Snyder (1997, s. 4) definierar en militärallians som ett säkerhetssamarbete mellan stater. Oenighet råder dock kring huruvida en militärallians ska vara formaliserad eller ej mellan alliansparterna. I denna studie kommer en militärallians definieras som ett *formaliserat* säkerhetssamarbete mellan stater enligt Snyders definition på basis av de undersökta alliansernas formaliserade karaktär. Snyder definierar även en militärallians utifrån dess möjlighet att kunna använda militära medel, vilket också kommer införlivas i definitionen. Således är för studien en militärallians definierad som ett formaliserat säkerhetssamarbete mellan två eller flera stater med möjligheten att använda militära maktmedel. I enlighet med framlagda definition av en militärallians kommer de aktualiserade organisationerna definieras som militärallianser.

NATO definieras som en militärallians enligt ovanstående definition på följande basis:

- Organisationen bildades runt ett *formaliserat* traktat, Atlantpakten¹, syftandes till kollektivt försvar.

¹ Se avsnitt 3.3

- Traktatet undertecknades av tolv stater och idag ingår 28 stater i organisationen.
- Allianstraktatets artikel V stipulerar att *militära maktmedel* kan användas i det kollektiva försvaret. Organisationen besitter även en rad fasta militära kapaciteter (The North Atlantic Treaty 1949, art. V)

GSFP definieras som en militärallians enligt ovanstående definition på följande basis:

- Samarbetet är *formaliserat* i Lissabonfördraget.
- Samarbetet omfattar Europeiska Unionens 27 medlemsstater.
- Samarbetet syftar till att tillförsäkra Europeiska Unionen en *operativ militär kapacitet* (Lissabonfördraget 2008, art. 42(1)).

NATO och GSFP kommer härnäst anses vara militärallianser och kommer även benämnas som sådana, oberoende av andra allmänna definitioner och benämningar av allianserna.

1.3.2 Alliansteori

Den anlagda teorin kring militärallianser som syftar till att prövas mot det empiriska materialet och sedermera utvecklas kommer också att avgränsas. Sett till den mängd studier av allianser som företagits och det teoretiska omfång dessa genererat (Leeds – Anac 2005, s. 184) kommer den anslagna teorin begränsas till alliansbildning, allianshantering och alliansledarskap. Grundläggande alliansteoretiska synsätt såsom ideologiska (Walt 1987) och inhemska förhållandens påverkan (Barnett - Levy 1991) tas inte i beaktande på basis av uppsatsens omfång och det aktuella fallet.

1.4 Disposition

Efter den inledande beskrivningen av förutsättningarna för denna uppsats gällande syfte, frågeställning och metod är studien uppdelad i fem delar. Inledningsvis kommer teoretiska utgångspunkter utifrån grundläggande alliansteori presenteras. Därefter vidtar studiens empiriska delar med ett avsnitt om Libyenkonfliktens bakgrund och en övergripande presentation av de två militärallianserna i fokus. Det följande avsnittet presenterar det material kring det aktuella fallet som syftar till att prövas gentemot teorin och utveckla den. Därefter följer en analysdel syftandes till att behandla den övergripande frågeställningen, som kommer följas av en slutsats kring resultaten studien genererat.

2 Teoretiska utgångspunkter

Den teoretiska litteraturen kring militärallianser är mycket omfattande och behandlar en rad övergripande frågor såsom alliansbildning, allianshantering och olika typer av effekter och samband härrörande till alliansförhållanden, med varierande djup och omfång (Walt 1987, s. 6-7).

Allianslitteraturen har dock inte explicit beaktat situationer där valet står mellan två redan existerande och formaliserade allianser, såsom i det aktuella fallet. Walt (1987, s. 10) menar dock att den existerande litteraturen kring militärallianser kan, trots sina brister i specifika fall, fungera som en källa till hypoteser.

Detta avsnitt presenterar relevanta grundläggande teoretiska axiom kring alliansbildning, allianshantering och alliansledarskap vilka fungerar som hypoteser till varför en militärallians väljs framför en annan för en militär operation, som sedermera kontrasteras mot det aktuella fallet.

2.1 Alliansbildning

Den traditionella och grundläggande alliansteorin utgår i stor del från ett realistiskt synsätt på det internationella systemet där allianser formas i det primära syftet att öka enskilda staters säkerhet genom att stater formar militära samarbeten syftandes till att öka deras sammanlagda styrka i materiella resurser (Barnett – Levy 1991, s. 370-371). Detta synsätt, om än prövat och omdiskuterat, ligger till grund för flertalet teoretiska resonemang och modeller (Walt 1987; Snyder 1997; Morrow 1991).

Teorier om alliansbildning bygger på ovanstående resonemang och framhäver att alliansbildningar mellan stater i olika former beror på staters kapaciteter avseende militär förmåga och att en stat värderar en potentiell allierad eller alliansbildning på basis av dess militära kapacitet och vilken sammanlagd kapacitet alliansbildningen skulle uppnå (Morrow 1991, s. 907).

Denna typ av allianspolitik syftar till att genom en alliansbildning öka statens materiella kapacitet med målet att öka statens säkerhet och stödjer det teoretiska argumentet att alliansbildning beror på staters kapaciteter.

Vad som menas med kapacitet inom allianslitteraturen är dock inte givet men den förhärskande synen är att kapacitet uttrycks i realistiska termer såsom resurser som i förlängningen kan användas i militära syften (Snyder 1997, s. 29-30) och militärallianser formas genom maktbalans och olika hotbilder mot den enskilda staten (Walt 1987, s. 263-265).

2.2 Allianshantering

Staters kapacitet behandlas i allianslitteraturen som den avgörande variabeln gällande alliansbildning men en stor del av den teoretiska litteraturen behandlar även allianser efter dess bildande, relationer inom dessa, dess strukturer, grad av samverkan samt en mängd andra frågor som berör allianshantering (Snyder 1997, s. 165). Graden av institutionalisering inom en militärallians är enligt Walt (1997, s. 166) och ett flertal andra teoretiker en avgörande del i hanteringen av en allians.

Grundantagandet är att en ökad institutionalisering av en allians i form av koordinering och formalisering medför en högre grad av effektivitet i de aktiviteter alliansen företar sig, ökar alliansens trovärdighet och pålitlighet samt ökar chanserna till seger i en väpnad konflikt (Leeds – Anac 2005, s.184).

Institutionalisering inom en militärallians syftar huvudsakligen till graden av militär samverkan i fredstid, formalisering avseende allianstraktats omfattning (*ibid*) samt regleringen av beslutsfattande inom alliansen och dess eventuella organisatoriska form (Walt 2009, s. 90; Walt 1997, s. 166). Institutionaliserade strukturer inom en allians kan göra en allians mer effektiv (Wallace 2008, s. 227) och överbrygga problem som kan uppstå mellan alliansen medlemmar (Snyder 1997, s. 180-190). Samtidigt är inte institutionaliseringens inverkan på allianshantering entydigt gällande grundantagandets positiva utfall (Leeds – Anac 2005, s. 195,199). En hög grad av institutionalisering kan leda till tröga och ineffektiva beslutsprocesser samt att det leder till att en allians faktiska tillkortakommanden maskeras bakom en stark formaliserad struktur (Walt 1997, s. 167).

Allianshantering är även avhängigt av inbördes relationer mellan medlemsstaterna beroende på storlek och relativ makt, något som kan liknas vid de teoretiska resonemangen kring alliansbildning och staters kapacitet. Militärallianser är effektivare, mer lätthanterliga och mer uthålliga då det råder stora skillnader i kapacitet mellan medlemsstaterna och där en eller fåtal stater kan dominera den politiska inriktningen medan mindre stater åtnjuter beskydd (Morrow 2000, s. 78-79).

2.3 Alliansledarskap

Allianser, oavsett förutsättningar för dess bildande och dess hantering, är till stor del endast sammanslutningar av enskilda stater med varierande intressen. Oavsett dess sammanlagda kapacitet eller dess grad av institutionalisering är allianser en funktion av medlemsstaternas intressen. Sett till alliansers karaktär där de inte i nämnvärd grad har egna kapaciteter blir alliansers agerande avhängigt av medlemsstaternas egna intressen då det är inom de enskilda staterna som de reala kapaciteterna finns (Walt 1997, s. 167).

Som ovan nämnt i avsnittet om allianshantering är en allians effektivare när det råder skillnader i storlek rörande makt och kapacitet mellan medlemsstaterna (*passim*). Morrow (2000 s. 79) menar att asymmetriska allianser är vanligare än symmetriska allianser och att det inom de asymmetriska allianserna framträder en ledarstat.

En ledarstat inom en allians har förmågan att diktera alliansens agerande och utöva viss makt över de svagare staterna inom alliansen samt att genom olika maktmedel hålla ihop alliansen (Walt 1997, s. 164-165). En sådan ordning inom en allians leder också till att de starkare eller ledande staterna inom alliansen bär den militära bördan inom alliansen då alliansbygget lutar sig emot de starkare staternas militära kapacitet (Morrow 2000, s. 77-78).

Alliansledarskap bygger således på att en eller ett fåtal stater inom alliansen är avsevärt starkare än resterande alliansmedlemmar men en ledande stat måste också ha en vilja att upprätthålla alliansbygget (Walt 1997, s. 164). Den ledande statens förmåga att leda en allians bygger på dess beroende av den, dess engagemang inom den och dess intresse av att upprätthålla den, och tillsammans med dess överlägsna kapacitet ger dessa faktorer den ledande staten en särställning bland alliansmedlemmarna (Snyder 1997, s. 166-171).

3 Libyenkonflikten och de två militärallianserna

Detta avsnitt inleder den empiriska delen av uppsatsen och syftar till att presentera bakgrunden till Libyenkonflikten och ge en övergripande beskrivning av de två militärallianser som står i fokus för analysen.

3.1 Libyenkonflikten

I mitten av februari 2011 utbröt protester mot den libyska regimen och landets ledare Muammar Gaddafi. Protesterna utbröt som en följd av de politiska omvälvningarna i grannländerna Egypten och Tunisien under den så kallade arabiska våren.

Protesterna utvecklade sig under den kommande månaden till våldsamheter mellan regimen och libyska rebeller löst sammankopplade under det nybildade Nationella rådet. Våldsamheterna ledde till reaktioner i övriga världen och sanktioner infördes mot den libyska regimen som anklagades för brott mot de mänskliga rättigheterna och våld mot civila i sina försök att slå ned upproret (*Sveriges Radio* 2011:2). När sanktioner inte fick någon verkan godkände FN:s säkerhetsråd resolution 1973 som uppmanade medlemsstaterna att med alla nödvändiga medel skydda civila från övergrepp i Libyen och beslutade om ett vapenembargo och en flygförbudszon i Libyens luftrum (S/RES1973).

En koalition av stater under amerikansk ledning inledde strax efter resolutionens godkännande Operation Odyssey Dawn i syfte att upprätthålla flygförbuds zonen över Libyen och angrep även mål på marken i skyddandet av civila. Den 22 mars övertog NATO ansvaret till sjöss för vapenembargot mot Libyen och den 24 mars övertog alliansen ansvaret för flygförbuds zonen under Operation Unified Protector. NATO-insatsen i Libyen fortgick under sju månader tills alliansen efter Muammar Gaddafis död den 20 oktober beslutade att avsluta operationen vid månadsskiftet oktober-november. Den 31 oktober flögs det sista uppdraget och dagen efter lämnade de sista örlogsfartygen libyskt vatten (NATO 1).

3.2 GSFP

GSFP är Europeiska unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik och styr genom en mängd funktioner EU:s säkerhets- och försvarspolitiska aktiviteter (Howorth 2009, s. 95-96).

En gemensam europeisk säkerhets- och försvarspolitik har varit aktuell sedan andra världskrigets slut och har under kalla kriget resulterat i ett antal samarbeten mellan europeiska stater. Uppkomsten av GSFP kan spåras tillbaka till Maastrichtfördraget 1992 som skapade Unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, GUSP, vilket även en gemensam försvarspolitik föll under. Det dröjde dock till slutet av 90-talet innan EU inledde skapandet av en konkret säkerhets- och försvarspolitik med tillhörande kapaciteter genom Saint-Malo deklARATIONEN 1998 och under europeiska rådets toppmöte i Köln 1999. Ur detta skapades ESFP, den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken som skulle kunna agera inom en rad specificerade områden och uppfylla en rad uppsatta framtida mål. Europeiska Unionen genomförde sin första insats 2003 inom ramen för ESFP och har sedan dess genomfört ett tjugotal insatser. Genom Lissabonfördragets ikraftträdande 2009 döptes ESFP om till GSFP och en rad nya strukturer skapades samtidigt som uppgifter och övergripande mål formaliserades (BMLVS 2010, s. 12-13).

GSFP och dess mekanismers potentiella användning styrs av EU:s säkerhetsstrategi, ESS, vilken identifierar en rad globala hot såsom terrorism, spridning av massförstörelsevapen och regionala konflikter. EU ska genom GSFP, enligt ESS verka för att motverka dessa hot, skapa säkerhet i Unionens närområde samt uppmuntra en multilateral världsordning (*ibid*, s. 18-22).

Lissabonfördraget reglerar Unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Inom ramen för GSFP ska Unionen kunna inneha en operativ kapacitet att företa militära och civila insatser genom att använda sig av medlemsstaternas kapaciteter (Lissabonfördraget 2008, art. 42(1)). Fördragets artikel 43(1) stipulerar specifikt vilka typer av insatser som kan genomföras genom GSFP, men artikel 42(1) ger en övergripande bild av vilka insatser som avses genom att referera till fredsbevarande, konfliktförebyggande och upprätthållande av internationell fred och säkerhet. GSFP syftar även till att skapa ett gemensamt europeiskt försvar (*ibid*, art. 42(2)) samt innehåller en klausul om ömsesidig assistans mellan medlemsstaterna genom alla till buds stående medel i händelse av väpnad aggression mot någon av dem, klausulen har förbehållet att enskilda staters särskilda säkerhetspolitiska karaktär inte ska påverkas (*ibid*, art. 42(7)).

GSFP:s strukturer råder under Europeiska rådet och kräver enhällighet i beslutsfattande. Politisk kontroll över dess strukturer utövas av Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik med stöd av EEAS, Unionens utrikestjänst, samt av KUSP, Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik (BMLVS 2010, s. 36-39).

Den generella regleringen för finansiering av aktiviteter företagna under GSFP är att aktiviteterna ska bekostas av EU:s budget i första hand och i andra hand av

medlemsstaterna på basis av deras bruttonationalprodukter. För militära operationer faller en mindre del av finansieringen på EU, medan majoriteten av finansieringen ska ske där kostnaden uppkommer, det vill säga hos medlemsstaterna som genomför operationen (BMLVS 2010, s. 64-65).

GSFP ger inte Unionen någon egen militär kapacitet utan förlitar sig på medlemsstaternas kapaciteter såsom ovan nämnt i enlighet med Lissabonfördragets artikel 42(1). Unionen ska dock enligt Headline Goal 2010 kunna ha identifierbara och gripbara militära styrkor för att kunna utföra snabba insatser och hantera de uppgifter som Lissabonfördraget stipulerar (BMLVS 2010, s. 72-73). Hittills har detta mål resulterat i EU:s roterande stridsgrupper, där två stridsgrupper om ca. 2500 man finns gripbara för snabbinsatser varje halvår (Regeringen 1). Militära operationer inom GSFP kan enligt Berlin-plus avtalet även använda sig av NATO:s kapaciteter. Unionen har inom ramen av GSFP inte heller någon permanent ledningsstruktur för militära operationer utan förlitar sig istället till temporära ledningsstrukturer uppsatta av medlemsstaterna, NATO:s ledningsstrukturer eller uppsättandet av ledningsstrukturer inom EU:s militära stab (BMLVS 2010, s. 62).

3.3 NATO

NATO är idag, mer än 60 år sedan dess grundande, fortfarande den principiella militäralliansen i den europeiska säkerhetspolitiska kontexten och en av de mest centrala aktörerna i fråga om fred och säkerhet i världen (Lindström – Lindvall 2009, s. 23).

NATO:s bildande inleddes 1949 då tio europeiska stater tillsammans med USA och Kanada undertecknade Atlantpakten som sedermera ledde till att Nordatlantiska traktatsorganisationen, NATO, bildades 1951. Atlantpakten skapades med syftet att skapa ett kollektivt försvar av Västeuropa gentemot sovjetisk aggression under kalla kriget, formaliserat i traktatets artikel V. Från de ursprungliga medlemsländerna tillkom sedan ett antal nya stater till organisationen som utvecklade sina civila och militära förmågor för att upprätthålla det kollektiva försvaret gentemot Sovjetunionen. Efter Sovjetunionens fall och det kalla krigets slut har NATO:s roll omdefinierats och organisationen har i högre grad ägnat sig åt krishantering än det kollektiva försvar organisationen tillkom för. NATO har i många avseenden förändrat sina strukturer och har i flera omgångar välkomnat nya medlemmar till alliansen, vilket gör dagens medlemsantal till 28 stater, samtidigt har man utvecklat samarbeten med icke-medlemsstater genom ett antal institutioner. Alliansen aktiverade efter terrorattacken den 11 september 2001 för första gången artikel V, som stipulerar att ett anfall mot en medlemsstat ses som ett anfall mot alla, vilket aktiverar alliansen kollektiva försvar. NATO har efter kalla krigets slut genomfört militära operationer i forna Jugoslavien och i Libyen, och är i dagsläget involverade i operationer i bl.a. Afghanistan, Adenviken och Medelhavet (NATO 2012, s. 5-15).

NATO:s huvuduppgift idag är det ursprungliga kollektiva försvaret av dess medlemsstater i enlighet med atlantpaktens artikel V men alliansen belyser även två andra kärnuppgifter, krishantering och säkerhetssamarbete globalt tillsammans med utomstående stater och organisationer (NATO 2010, s. 7).

Alliansens principiella politiska beslutsorgan är NAC, Nordatlantiska rådet vilket leds av NATO:s generalsekreterare som är alliansens högste representant. I NAC representeras medlemsstaterna av delegationer men representanter för medlemmarna möts även regelbundet på ministernivå samt på regeringschefsnivå vid alliansens toppmöten vartannat år. De civila beslut som tas av NAC implementeras av NATO:s civila högkvarter i Bryssel. De militära besluten implementeras genom alliansen Militära kommitté, som fungerar som länk mellan det civila beslutsfattandet och alliansens militära struktur i form av dess militära organ, ACO och de militära högkvarteren SHAPE och ACT, som båda har en mängd understrukturer. Det politiska beslutsfattandet i NATO sker genom konsensus mellan medlemsstaterna vilket effektivt ger varje stat vetorätt (NATO 2012, s. 8-9, 42-43).

Finansieringen av NATO sker dels genom direkt finansiering från medlemsstaterna till alliansens permanenta strukturer och dess gemensamma resurser. I militära operationer och när medlemsstaterna grupperar sina militära styrkor inom NATO:s strukturer i fredstid och i krigstid står medlemsstaterna för kostnaderna för de styrkor de avsätter till NATO (NATO 2).

Grunden i NATO är att medlemsstaterna ställer militära styrkor till förfogande för en NATO-operation. NATO har dock vissa egna militära resurser bortsett från dess permanenta militära ledningsstruktur. Alliansen har egna resurser i form av luftövervakningsflygplan och transportförmåga (NATO 3) samt en egen snabbinsatsstyrka (NATO 2012, s. 40).

4 Valet

Nedan presenteras material kring Libyenkonflikten och valet mellan de två militärallianserna som sedermera kommer att användas för att utröna vilka faktorer som förklarar valet mellan två likartade militärallianser. Först kommer militäralliansernas olika militära kapaciteter presenteras, därefter kommer skäl för avfärdandet av GSFP och valet av NATO redogöras för och slutligen kommer alliansernas ledande staters agerande beskrivas.

4.1 NATO och GSFP – skilda kapaciteter

[...] The blunt reality is that there will be dwindling appetite and patience in the U.S. Congress, and in the American body politic writ large, to expend increasingly precious funds on behalf of nations that are apparently unwilling to devote the necessary resources ... to be serious and capable partners in their own defense.

USA:s försvarsminister Robert Gates, 2011.

4.1.1 Potentiella kapaciteter

EU:s försvars- och säkerhetspolitiska samarbete, GSFP och NATO har i dagsläget 21 gemensamma medlemmar i Europa men samtidigt är sju NATO-medlemmar inte medlemmar av EU och sex EU-medlemmar är inte NATO-medlemmar. Sett till det stora antalet gemensamma medlemmar bör inte de två alliansernas kapaciteter skilja sig åt nämnvärt men det faktum att världens militärt sett starkaste stat USA och en av Europas starkaste militärmakter Turkiet inte deltar i det europeiska försvarssamarbetet ger en stor skillnad i kapaciteter (Howorth 2009, s. 95). Samtidigt är en mängd stater som är medlemmar av både NATO och deltar inom GSFP:s ramar militärt sett obetydliga när det kommer till omfattande militära operationer som interventionen i Libyen (IISS Strategic Comments 2011).

Tabell 4.1 på nästa sida presenterar NATO:s och GSFP:s militära kapaciteter 2011 på ett antal områden som aktualiserats av Libyeninterventionen.

Tabell 4.1: Sammanlagda militära kapaciteter²

	Antal Örlogs- fartyg ³	Antal Strids- flygplan	Antal Understöds- flygplan ⁴	Antal Heli- koptrar	Antal Transport- flygplan
GSFP	1219	2726	250	2881	823
NATO⁵	1831	6030	2065	8843	1778

Tabell 4.1 presenterar endast örlogsfartyg, helikoptrar och strids- och understödsflygplan. Kapaciteter gällande markstridskrafter exkluderas givet det förbehåll för användandet av markstridskrafter under Libyeninterventionen som säkerhetsrådsresolutionen 1973 stipulerade (S/RES1973). Tabellen presenterar en sammanvägning av respektive allians medlemsstaters fullständiga militära kapacitet inom de aktualiserade vapengrenarna. Således är det möjligt att alla dessa resurser inte varit omedelbart gripbara för respektive allians under den aktuella operationen.

Enligt NATO:s slutgiltiga statistik för Operation Unified Protector ingick över 260 flygplan av varierande typ och 21 örlogsfartyg i den multilaterala styrkan under operationens höjdpunkt (NATO 2011). Denna siffra i relation till de två alliansernas sammanlagda kapaciteter pekar mot möjligheten att båda allianserna hade kapaciteten att genomföra den FN-sanktionerade operationen. GSFP:s samlade kapaciteter är klart underlägsna NATO:s men samtidigt gör de 27 medlemsstaternas sammanlagda kapaciteter GSFP till världen näst största militära aktör efter USA. De europeiska staternas starka numerära kapacitet döljer dock en rad strategiska brister på ett antal områden. Biscop (2011, s. 3) menar att GSFP:s strategiska brister gjorde att en potentiell operation inom EU:s strukturer skulle varit långsam, ineffektiv och löpt större risk att utsätta egna styrkor liksom civila för fara. De europeiska staternas strategiska brister kunde kompenseras genom amerikansk medverkan inom NATO:s strukturer. De nämnda strategiska bristerna är en följd av den dupliceringen av kapaciteter som sker mellan GSFP:s stater på grund av bristande samverkan på försvarsområdet (Koenig 2012, s. 3). Samtidigt som det finns skillnader mellan allianserna rörande militära styrkeförhållanden finns även skillnader i militära utgifter mellan respektive allians.

Figur 4.1 på nästa sida presenterar respektive allians sammanlagda militära utgifter 2011.

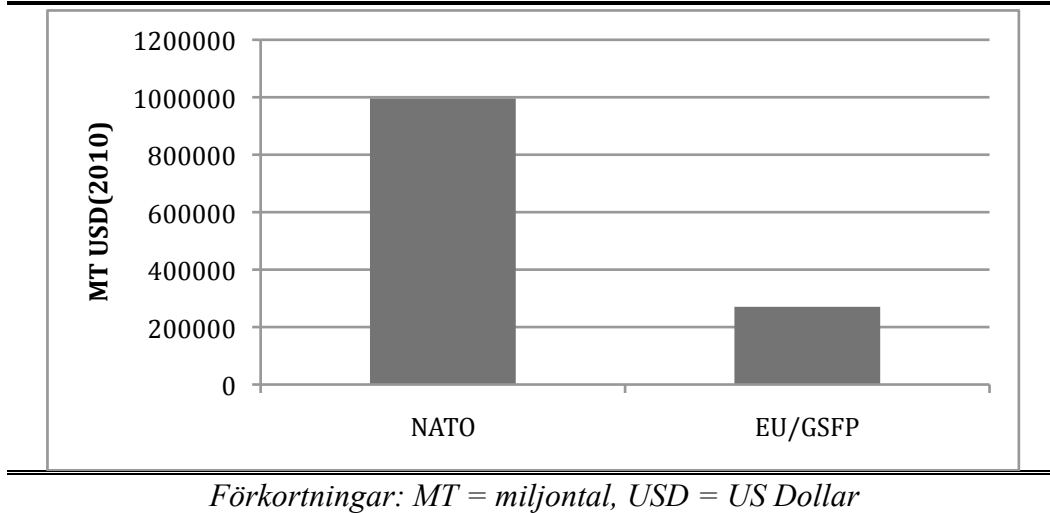
² International Institute for Strategic Studies 2011, *The Military Balance 2011*.

³ Inkluderar förutom örlogsfartyg i stridande funktioner, stöd- och logistikfartyg samt ledningsfartyg.

⁴ Understödsflygplan syftar till flygplan med stödjande funktioner såsom lufttankning, luftövervakning, spaning, stridsledning mm. samt obemannade flygplan.

⁵ Amerikanska stridskrafter tillhörande Nationalgardet och reserver ej inräknat.

Figur 4.1 Sammanlagda militära utgifter 2011⁶

Märkbart i statistiken över respektive allians militära utgifter är att ett antal stater står för merparten av dessa utgifter. Inom NATO står USA för 69 % av de militära utgifterna medan de största europeiska staterna Storbritannien och Frankrike står för 6% vardera och Tyskland 4 %. Inom GSFP står samma europeiska stater för sammanlagt 59 % av de militära utgifterna, Frankrike 22 %, Storbritannien 21 % och Tyskland 16 % (SIPRI 2012).

Statistiken över militära utgifter ger en bild av att NATO har större potential än GSFP att genomföra en omfattande militär operation sett till de ekonomiska kostnaderna. Kostnaderna för interventionen i Libyen sammanfaller till viss del med den bilden då USA:s kostnader uppgick till cirka 7,7 miljarder SEK (CBS News 2011), Storbritanniens kostnader till cirka 2,3 miljarder SEK (MOD 1) och Frankrikes kostnader till cirka 2,9 miljarder SEK (defenceWeb 2011).

4.1.2 Stående kapaciteter

De två allianserna hade som ovan presenterat stora potentiella kapaciteter under 2011 som skulle kunna använts vid en militär operation av Libyeninterventionens dignitet. Grunden för de båda allianserna är att man använder sig av medlemsstaternas kapaciteter (*passim*) men de hade även vissa egna stående kapaciteter vid tidpunkten för Libyeninterventionen.

GSFP har under sitt Battlegroup-koncept två snabbinsatsstyrkor under beredskap varje halvår. GSFP:s stridsgrupper består av styrkor från medlemsländerna och ska bestå av cirka 2500 man vardera och kunna sättas in i ett operationsområde inom en kort tid (EU 1). Under det första halvåret av 2011 då operationen i Libyen inleddes ansvarade Nederländerna och Sverige för varsin stridsgrupp. Stridsgrupperna är primärt avsedda för markstrid och blev således inte aktuella för FN-insatsen i Libyen då den uteslöt markstridsförband (FM 1).

⁶ SIPRI 2012. *SIPRI Military Expenditure Database*.

Stridsgrupperna kom dock på tal för den planerade EU-operationen EUFOR Libya men operationen sjösattes inte på grund av att operationen inte begärdes av FN och de medlemsstater som ansvarade för stridsgrupperna motsatte sig operationen. Den höga kostnaden för grupperingen av stridsgrupperna var också ett hinder (Koenig 2012, s. 1-3). En liten del av stridsgrupperna kom dock till användning under Operation Unified Protector då den svenska bidraget till operationen använde den svenska stridsgruppens flygstyrka (*Sveriges Radio 2011:1*).

NATO har även en liknande stående snabbinsatsstyrka bestående av styrkor från medlemsländerna, NATO Response Force. NRF är dock med sina 13 000 soldater större i omfattning än GSFP:s stridsgrupper och NRF är inte enbart avsedd för markstrid. NRF:s maritima del med ett antal örlogsfartyg från en rad medlemsländer kom till användning under Libyeninterventionen för att upprätthålla det vapenembargo som resolution 1973 beslutade om (NATO 4).

Stående kapaciteter som var tillgängliga och användes av NATO under Operation Unified Protector var även NATO:s egna luftövervakning- och stridsledningsflygplan. Alliansen besitter 17 egna sådana flygplan och tre av dessa användes under Libyenoperationen (IISS 1)(NATO 5).

4.1.3 Det transatlantiska kapacitetsgapet

I och med Libyeninterventionen uppmärksammades det kapacitetsgap mellan NATO och GSFP som existerar som ett resultat av ett transatlantiskt kapacitetsgap mellan USA:s förmågor och de europeiska staternas samlade förmågor rörande omfattande militära operationer.

Libyeninterventionen indikerar att GSFP saknar militära kapaciteter för att genomföra en omfattande militär operation och är på grund av detta mer lämpat att genomföra insatser i mer lågintensiva konflikter (Koenig 2012, s. 4-5). Operation Unified Protector har visat på att NATO är beroende av amerikansk militär styrka i frågan om genomförandet av omfattande militära operationer och att de europeiska staterna som samverkar inom både NATO:s och GSFP:s strukturer inte klarar av en sådan operation på egen hand (Schake 2012). Storbritannien och Frankrike utförde visserligen merparten av uppdragen under Operation Unified Protector, över 50 %, (IISS Strategic Comments 2011) och USA utförde endast en fjärdedel av uppdragen (*ABC News 2011*) men de siffrorna döljer ett flertal underliggande vitala amerikansk bidrag till operationen. Amerikanska styrkor genomförde de inledande operationerna innan ett flertal europeiska stater engagerade sig och operationen övergick till NATO. I dessa inledande operationer avfyra amerikanska styrkor hundratals kryssningsrobotar för att slå ut Libyens luftförsvaret vilket är en förutsättning för att de allierade staterna skulle kunna operera ostört över libyskt luftrum (Schake 2012). Koenig (2012, s. 3) menar att 90 % av de uppdrag som genomfördes under interventionen i Libyen inte varit möjliga utan amerikanskt stöd. USA svarade för merparten av

operationens stödfunktioner såsom satellitövervakning, lufttankning och övriga spanings- och övervakningsresurser⁷. Uppgifter uppskattar att amerikanska styrkor stod för 70 % av alla spanings- underrättelse- och övervakningsuppdrag och 70 % av alla lufttankningsuppdrag (Cohen 2011). Samtidigt uppstod problem för de europeiska intervenerande staterna då de snabbt uttömde sina beväpningsresurser för de stridsflygplan som ingick i operationen, främst rörande så kallade smarta vapen, (Schake 2012) och USA var tvunget att sälja ytterligare vapen för en summa av cirka 1,7 miljarder SEK till sina europeiska allierade (CBS News 2011).

Det stora europeiska beroendet av amerikanska kapaciteter är till del ett resultat av de minskande utgifterna för försvar i Europa och den amerikanska försvarsekonomiska överlägsenheten⁸ men även för att de europeiska styrkorna inte anpassat sig och utvecklat kapaciteter som krävs i moderna internationella militära operationer (Akcadag 2011, s. 2-3).

4.2 Avfärdandet av GSPF

Situationen i Libyen under första halvåret 2011 kan ses som en ideal situation för att för första gången sedan Lissabonfördragets ikraftträdande ha använt sig av EU:s krishanteringsmekanismer inom ramarna för GSPF och GSPF. Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna hade med de nyheter som Lissabonfördraget införde stora förväntningar på sig att ge EU en mer framträdande roll i situationer såsom den i Libyen (Brattberg 2011).

EU besitter en rad olika krishanteringsmekanismer och ett flertal av dessa användes under konflikten i Libyen, dock inte de direkta militära alternativen som fanns att tillgå genom GSPF:s mekanismer (Koenig 2011). Skapandet av en mer robust del av EU rörande utrikes- och säkerhetsfrågor med Lissabonfördraget involverade att EU skulle kunna vara samstämmiga i sådana frågor och att Unionen skulle kunnat tala med en samlad röst för att förstärka styrkan och trovärdigheten i Unionens externa politik. I inledningsskedet av Libyenkonflikten skedde ett flertal samstämmiga uttalanden om situationen och EU:s förhållningssätt till den från ett antal olika EU-institutioner och representanter. Problem uppstod dock när det inte råde samstämmighet i representanternas uttalanden såsom när Europeiska Rådets ordförande Herman van Rompuy och den Höga representanten för utrikes- och säkerhetsfrågor Catherine Ashton uttalade sig på olika sätt rörande den militära operationens övergripande mål. Tillkommande till problemen att representanter för Unionen gav olika besked i Libyenfrågan var de kommunikationsproblem och konflikter som uppkom mellan EU:s institutioner, främst mellan EEAS, Unionens utrikestjänst, och andra relevanta institutioner gällande krishantering och mellan EEAS, Kommissionen

⁷ Se styrkeförhållanden i Tabell 4.1, kategori understödsflygplan.

⁸ Se Figur 4.1.

och Europaparlamentet (Koenig 2011 s. 7-9). Brattberg (2011) menar att Lissabonfördragets mekanismer inte fungerat fullt ut under Libyenkonflikten och att de inte medfört någon större förändring i EU:s utrikes- och säkerhetspolitik men att det till stor del beror på de många nya strukturer och institutioner som tillkommit och att dessa inte ännu är fullt utvecklade vilket ökar GUSP:s och GSFP:s komplexitet.

Målet att uppnå en samstämmighet i Unionens externa politik skadades även av enskilda medlemsstater under Libyenkonflikten. Ett problem var frågan hur Unionen skulle förhålla sig till det libyska Nationella övergångsrådet där Frankrike dagen innan EU skulle fatta ett gemensamt beslut om frågan valde att erkänna rådet unilateralt. EU:s Höga representant hamnade i fler trångmål mellan medlemsstaterna. Medan ett flertal medlemsstater unilateralt och i andra samarbetsformer föreslog en rad lösningar till hantering av Libyenkonflikten decimerades Ashtons roll som Hög representant till en undanskymd roll i försök att uppnå en politisk lösning som medlemsstaterna kunde enas om. Ashton hamnade även i uppmärksammade konflikter med Frankrikes och Storbritanniens regeringar rörande insatsen i Libyen (IISS Strategic comments 2011).

Det mest talande misslyckandet för EU och GSFP var i frågan om medlemsstaternas inställning till den militära operationen i Libyen. Tyskland gick emot resterande europeiska stormakter och stödde inte den föreslagna militära operationen i FN:s säkerhetsråd vilket problematiserade EU:s krishantering. Samtidigt var ett flertal medlemsstater negativa till en GSFP-operation i Libyen vilket gjorde att en sådan operation inte blev ett alternativ (Brattberg 2011) medan även den mindre ambitiösa GSFP-operationen EUFOR Libya mötte motstånd även från mindre stater som Sverige (Koenig 2011). Ledare för medlemsstaterna har under Libyenkonflikten oftare sett till den egna inhemska politiska situationen vilket lett till konflikter inom GSFP:s institutioner och underminerat Unionens kapacitet att agera kraftfullt under Libyenkonflikten (Brattberg 2011).

EU:s medlemsstaters konflikter kring den militära operationen i Libyen och problemen för dem att enas under ett samstämmigt GSFP-samarbete kan vara beroende av de olika medlemsstaternas olika strategiska kulturer och visioner för användandet av militära medel. EU:s medlemsstater har, samarbetet inom GSFP till trots, divergerande strategiska kulturer (Göler 2011, s. 1-2) och syner kring säkerhetsfrågor, solidaritet och delandet av bördan av att upprätthålla europeisk säkerhet (Koenig 2011, s. 15). GSFP:s tillkommande och utformandet av den Europeiska Säkerhetsstrategin, ESS, (BMLVS 2010, s. 18-22) var steg för att sammanfoga medlemsstaternas olika strategiska kulturer och syner till en samstämmig och institutionaliserad europeisk säkerhetspolitik vilket Libyenkonflikten visar inte lyckats fullt ut (Koenig 2011, s. 15).

Som ovan konstaterat är grunden i både GSFP:s och NATO:s hantering av militära operationer att det är medlemsstaternas egna kapaciteter som ska användas men båda allianserna besitter vissa egna kapaciteter⁹. GSFP:s fasta strukturer i form av Battlegroups och dess möjligheter till intra-europeiskt

⁹ Se avsnitt 3.2 och 3.3.

försvarssamarbete på en rad områden är i traktatsform väl utvecklade (*passim*) men Libyenkonflikten har visat på en stor skepsis till användandet av mekanismer såsom stridsgrupperna och det efterlysta militära samarbetet har inte heller gett GSFP en stark position och en möjlighet att genomföra en militär operation av Operation Unified Protector dignitet (Koenig 2012, s. 3). Avsaknaden av väl uppbyggda militära ledningsstrukturer inom GSFP:s ramverk¹⁰ har även gjort att Unionen inte haft någon institution som kan planera snabba krishanteringsinsatser. I motsats till GSFP hade NATO två veckor efter Libyenkonfliktens utbrott tagit fram fyra operationsplaner för militära operationer medan det tog EU över två månader att ta fram motsvarande planering (Koenig 2012, s. 2). En ytterligare institutionell bromskloss för en GSFP-operation istället för den NATO-ledda i Libyen är de ekonomiska arrangemang som finns för en sådan operation. Som ovan nämnt faller merparten av kostnaderna på medlemsstaterna själva (BMLVS 2010, s. 64-65) medan cirka 10 % av kostnaderna faller under GSFP:s ”Athena mekanism” där dessa gemensamma kostnader distribueras på basis av medlemsstaternas BNP. En av anledningarna till Tysklands motstånd till en GSFP-ledd operation i Libyen och på annan plats är att under rådande finansieringsstruktur kommer Tyskland alltid att behöva bidra mest ekonomiskt till en sådan operation (Akcadag 2011, s. 4). Delvis som ett resultat av detta blev Tysklands agerande under Libyenkonflikten ett stort hinder för en samstämmig EU-politik genom GSFP (*passim*).

4.3 Valet av NATO

Valet av allians för militäroperationen i Libyen föll på NATO framför GSFP och alliansen genomförde Operation Unified Protector under mer än sju månader. Operationen har setts som en av alliansens större framgångar efter kalla krigets slut och den lyckades med sitt uppdrag att skydda civila samtidigt som de libyska rebellerna kunde störta Gaddafi-regimen (Schake 2012).

NATO består dock i huvudsak av samma medlemsländer vars tillkortakommanden under Libyenkonflikten ledde till problem inom EU:s GSFP-strukturer. Dessa problem gjorde en GSFP-insats omöjlig men samtidigt lyckades samma stater genomföra insatsen genom NATO:s strukturer. Tillkommande till de mellanstatliga problem som präglade GSFP var icke-europeiska staters inställning till Libyenoperationen inom NATO:s strukturer. USA var inledningsvis skeptiskt till Libyenoperationen och förväntande sig, sin överlägsna militära kapacitet till trots, att europeiska stater skulle ta den ledande rollen. Turkiet var också inledningsvis motståndare till en västerländsk militär operation i Libyen. (IISS Strategic Comments 2011). På det stora hela rådde det ingen direkt skillnad mellan GSFP och NATO, det fanns ingen klar och tydlig enighet inom NATO för

¹⁰ Se avsnitt 3.2.

en militäroperation i Libyen. Dock hade NATO genomfört liknande operationer tidigare, främst under Kosovo-krisen 1999. Där framträdde en modell för NATO-operationer som även kom att användas för att nå en lösning om en potentiell operation i Libyen. Givet beslutsordningen inom NATO¹¹ måste medlemsstaterna ta ett kollektivt beslut om en operation men de medlemsstater som inte fullt ut stödjer operationen behöver inte delta. Samtidigt ger deras röst för en operation de intervenerande staterna ett starkt internationellt stöd (Schake 2012). Sett ur ett perspektiv av legitimitet för operationen ter sig NATO, med den beslutsstruktur som framkommit av operationell erfarenhet, som överlägsen en splittrad och stukad GSFP-ledd operation eller en ad-hoc koalition av villiga stater (Michaels 2011, s. 56-57, 60). Finansieringen av NATO-operationer gör även att ovilliga medlemsstater inte riskerar att behöva stå för ett stort ekonomiskt bidrag till operationen såsom under GSFP-operationer¹². Tyskland kunde av dessa anledningar avstå från att rösta om Säkerhetsrådsresolution 1973, dra tillbaka sina militära styrkor avdelade till NATO i Medelhavet, men samtidigt ge sina alliansbröder stöd genom att rösta för ett NATO-övertagande av Libyeninterventionen i NAC (Schake 2012).

Sett till NATO:s ursprungliga syfte och alliansens i dagsläget fortsatt primära uppgift, kollektivt försvar av medlemsstaterna, är en FN-operation någonting som NATO ursprungligen inte är designat för. NATO har dock efter kalla krigets slut tagit på sig nya uppgifter såsom krishantering och alliansens nya strategiska koncept betonar andra än traditionella militära hot (NATO 2010, s. 7). Förändringen har skett för att NATO inte skulle förlora i relevans efter Sovjetunionens fall och Michaels (2011, s. 59) menar att NATO och dess medlemsstater alltid kommer ställa NATO till förfogande för krishanteringsinsatser såsom den i Libyen just för att alliansen även i fortsättningen ska vara en relevant säkerhetsspelare trots att allianstraktatets ursprungliga syfte inte längre är aktuellt.

NATO är även till skillnad från GSFP och potentiella ad-hoc koalitioner den allians som i högst grad lyckats bygga upp en institutionell struktur och format en omfattande militär struktur för genomförandet av multilaterala militära operationer. Endast inom NATO kunde ett antal stater snabbt integreras i en enhetlig militär struktur eftersom den redan fanns på plats (Daalder – Stavridis 2012, s. 4). Skälet till att valet föll på NATO har flertalet gånger framhållits som beroende av att alliansen besitter de militära ledningsstrukturer som är nödvändiga för en militär intervention av Operation Unified Protectors dignitet. (IISS Strategic Comments 2011). GSFP:s lösning av militärledning under dess militära operationer där ett av alternativen är att använda sig av NATO:s strukturer (BMLVS 2010, s. 62) pekar på att dessa strukturer är de enda omedelbart gripbara och potentiellt effektivare än tillfälliga GSFP-skapade ledningsstrukturer. Att dessa strukturer funnit under en längre tid talar också till NATO:s fördel vilket ger NATO:s medlemsstater en lång historia av samövning i fredstid men alliansen har

¹¹ Se avsnitt 3.3.

¹² Se avsnitt 3.2, 3.3 och s. 18 – ”Athena-mekanismen”

även ett värde i att dess medlemsstater samverkat även i krigstid under en rad konflikter och dessa båda faktorer gör det militära samarbetet enklare, effektivare och gör NATO till ett attraktivt val för dess medlemsstater när militära operationer blir aktuella (Schake 2012).

4.4 Ledande staters agerande

Militärallianser är i sin grundnatur endast sammanslutningar av enskilda stater med varierande politik, intressen och strategier, så är även fallet för NATO och GSFP. Konflikten i Libyen har belyst många divergerande uppfattningar inom respektive allians. Samtidigt är det oftast en eller flera stater som besitter en särskild ställning som ledande stat inom en militärallians och dessa stater kan urskönjas i både NATO och GSFP genom deras kapaciteter och deras betydelse och inflytande över Libyenoperationens utfall (*passim*). USA kan anses vara den ledande staten inom NATO dels på grund av sin överlägsenhet i militära kapaciteter men också genom att alliansen är skapad runt amerikanskt ledarskap och beskydd av Västeuropa (Galen Carpenter 2011, s. 1). Storbritannien, Frankrike och Tyskland får ses som NATO:s ledande stater i Europa men är inte i närheten så dominanta som USA. Samma europeiska stater är också på basis av dess militära kapaciteter de mest prominenta medlemsstaterna inom GSFP¹³ (Speck 2011, s. 6).

Det här avsnittet beskriver de ledande staterna inom NATO och GSFP, USA:s, Frankrikes, Storbritanniens och Tysklands viljor och agerande under Libyenkonflikten och agerandets bakgrund.

4.4.1 USA

USA är till skillnad från de andra ledande staterna i allianserna endast medlem av NATO. Därför ter sig valet av NATO för interventionen i Libyen som en självklarhet för USA om de skulle delta i operationen. Den amerikanska administrationen hade dock vissa betänkligheter med att låta NATO ansvara för operationen samtidigt som amerikanskt deltagande inte var en självklarhet.

USA var inledningsvis skeptiska till Libyeninterventionen i sin helhet. Främst ville den amerikanska administrationen att Europa skulle ta det största ansvaret för att implementera Säkerhetsrådsresolution 1973. Den nuvarande administrationen ville föra en säkerhetspolitik där större emfas lades på multilaterala insatser i samförstånd med regionala organisationer i motsats till tidigare unilaterala militära äventyr under föregående president (Valasek 2011, s. 2). Tveksamheter fanns också kring ytterligare amerikansk inblandning i arabvärlden

¹³ Se avsnitt 4.1

och USA hoppades att NATO inte behövde bli inblandat och ansåg att det var just i situationer som Libyenkonflikten GSFP skulle kunna vara användbart för de europeiska staterna (IISS Strategic Comments 2011). USA accepterade dock att NATO tog över Libyenoperationen, men med vissa förbehåll. Efter inledande operationer mot det libyska luftförsvaret skulle USA ha en tillbakadragen roll i operationen och ledningsstrukturen inom NATO skulle bestå av bidrag från europeiska stater (*ibid*).

Det amerikanska motståndet mot ett större engagemang för NATO i Libyen berodde i hög grad på landets ekonomiska svårigheter och att deras militära styrkor i hög grad är upptagna i andra konflikter, inte att landet motsätter sig NATO-inblandning (Valasek 2011, s. 2). USA värdesätter NATO och ser sina europeiska allierade inom alliansen som sina mest värdefulla allierade, allierade som man inte vill riskera förlora till ett starkare GSFP, en möjlig anledning till varför USA trots sina betänkligheter stödde ett NATO-övertagande och deltog i hög grad i Libyenoperationen (Schake 2012).

USA har under utvecklingen av GSFP varit misstänksamma mot ett närmare europeiska säkerhets- och försvarssamarbete då det ansetts som en konkurrent till NATO och amerikanskt inflytande över europeisk säkerhetspolitik. USA har försökt underminera det europeiska samarbetet, främst genom Berlin-plus avtalet som enligt Pentagon var ett sätt att hindra EU från att utveckla egna kapaciteter (Posen 2004, s. 10-11). Posen (*ibid*) menar att USA kommer att vara beredda att genomföra militära operationer inom NATO, som de själva anser oviktiga men europeiska allierade anser som viktiga, och på så vis genom att använda sig av NATO hålla det europeiska säkerhetssamarbetet på en låg nivå. En situation liknande den under Libyenkonflikten.

En annan avgörande fråga för det amerikanska deltagandet i Libyeninterventionen är frågan huruvida amerikanska styrkor får ställas under utländskt befäl i militära operationer. Frågan är av både politisk och juridisk betydelse för USA då det finns regleringar för vilket sätt amerikanska styrkor får ställas under utländskt befäl, en fråga som gör det otänkbart med ett amerikanskt deltagande under en GSFP-ledd operation (*FOX News*).

4.4.2 Frankrike

Frankrike har under Libyenkonflikten haft en vilja att framstå som en ledare i det politiska spelet kring konflikten men även i genomförandet av den militära operationen. Frankrike var en av de stater som låg bakom Säkerhetsrådsresolution 1973 och det var franska stridsflygplan som inledde den militära operationen i Libyen genom att anfälla libyska markstridskrafter (Belkin 2011, s. 17).

Frankrike har länge varit en stark proponent för ett utökat europeiskt försvarssamarbete kapabelt till att agera självständigt från NATO då man varit traditionellt skeptiskt till NATO (Belkin 2011, s. 8-9). Fransk vilja är således att man inom GSFP ska kunna genomföra omfattande militära operationer. De franska ambitionerna har dock inte realiserats på grund av motstånd från andra europeiska stater som inte prioriterar ett så starkt europeiskt säkerhetssamarbete.

Detta har gjort att Frankrike sökt ett närmare säkerhetspolitiskt samarbete med Storbritannien och länderna har sedan 2010 ett bilateralt försvarssamarbete. Det nya samarbetet och det faktum att Frankrikes ambitioner för Europa inte realiseras inom GSFP gör att Frankrike ser Storbritannien som sin främsta säkerhetspolitiska partner (Kempin – von Ondarza 2011, s. 3).

Frankrike ville inledningsvis genomföra Libyeninterventionen tillsammans med Storbritannien inom staternas bilaterala försvarssamarbete, ett förslag som inte föll väl ut hos britterna på grund av dess nära transatlantiska samarbete (IISS Strategic Comments 2011). Frankrike var också kritiska till ett NATO-övertagande av Libyenoperationen då de fanns en oro att en NATO-operation skulle ses som ytterligare ett amerikanskt militärt äventyr i arabvärlden (Belkin 2011, s. 17-18). Även om Frankrike initialt inte ville genomföra Libyeninterventionen genom NATO:s strukturer blev resultatet så. Att Frankrike accepterar den organiseringen av insatsen kan bero på den mer NATO-positiva inriktningen i fransk säkerhetspolitik som artikuleras under President Sarkozy. Sarkozys utrikespolitik har tagit Frankrike i en mer transatlantisk riktning (Rowdybush – Chamorel 2012, s. 163) symboliserat av Frankrikes återinträde i NATO:s ledningsstruktur 2009 (Belkin 2011, s. 12). Frankrike har insett att de själva och EU som helhet saknar den efterfrågade kapaciteten att genomföra omfattande militära operationer och har därför blivit mer engagerade i NATO än tidigare (Belkin 2011, s. 13).

En bred uppfattning är att Frankrikes deltagande och den ledande roll man ville visa på i Libyeninterventionen till stor del var ett resultat av inrikespolitiska faktorer. President Sarkozys dåliga opinionssiffror inför presidentvalet 2012 i samband med en stark opinion för en militär insats i Libyen var sådana faktorer, men även den kritiserade franska hanteringen av situationerna i Tunisien och Egypten tidigare under våren framkallade en hård fransk hållning i Libyen (Belkin 2011, s. 18-19).

4.4.3 Storbritannien

Storbritannien motsatte sig det franska förslaget om en fransk-brittisk ledning av Libyenoperationen genom det fransk-brittiska bilaterala försvarssamarbetet på basis av att Storbritannien ansåg att NATO var det bästa alternativet för att leda interventionen (Watt m.fl. 2011).

Storbritanniens vilja att låta NATO ta över ansvaret för Libyeninterventionen grundar sig i landets transatlantiskt inriktade utrikes- och säkerhetspolitik. Storbritannien ser NATO som den primära alliansen för sin nationella säkerhet och värdesätter stort sina nära förbindelser med USA (Lindström – Lindvall 2009, s. 67). Den nära förbindelsen med USA är även militärt betydelsefull och Storbritannien är beroende av sin mäktigare allianspartner till den grad att man i sin militära planering förväntar sig att man aldrig kommer att föra krig utan amerikansk assistans (Schake 2012).

Även om Storbritannien i hög utsträckning deltar i GSFP och de samarbeten som finns inom EU ser man GSFP som ett komplement till NATO och man

motsätter sig en vidare utveckling mot en starkare gemensam utrikes- och säkerhetspolitik för att man anser att det vore en duplicering av NATO:s förmågor (Lindström – Lindvall 2009, s. 67).

Storbritannien är i dagsläget styrt av en koalitionsregering med konservativa Tories som största parti. Tories är traditionellt sett EU-skeptiskt och den nuvarande regeringen har varit skeptisk till vidare EU-integration i ekonomiska frågor (Ferguson 2012). I europeiska säkerhets- och försvarspolitiska frågor har landet lagt större vikt vid det bilaterala säkerhetssamarbetet med Frankrike och anser inte GSFP tillräckligt starkt för att skydda europeiska strategiska intressen (Kempin – von Ondarza 2011, s. 3).

4.4.4 Tyskland

Som ovan nämnt utgjorde Tysklands ovilja att stödja Säkerhetsrådsresolution 1973 och den efterkommande militära operationen i Libyen ett stort problem för GSFP och var en stor del i att EU framstod som handlingsförlamat och splittrat under konflikten. Motståndet mot resolutionen rörde i egentlig mening inte målen med den utan snarare användandet av militära medel där Tyskland var rädda att de skulle behöva intervensera militärt (Speck 2011, s. 1-2). Tyskland godkände dock i ett senare skede att NATO genomförde den intervention som resolutionen godkände (Schake 2012).

Tysklands skäl till detta kan vara att landet ser NATO och den transatlantiska gemenskapen som en grundmurad institution i sin utrikes- och säkerhetspolitik och anser att NATO är den relevanta alliansen när det gäller omfattande militära operationer (Meiers 2005, s. 154-155). Den skada som Tysklands tveksamheter kring Libyeninterventionen åsamkat GSFP är också en följd av landets egna syn på rollfördelningen i den europeiska säkerhetspolitiska kontexten. Tyskland är skeptiska till att utveckla EU till en mer militärt kapabel organisation enligt GSFP:s principer och göra Unionen till en starkare global aktör. Detta leder landet till att motverka större ambitioner för GSFP såsom en insats i Libyen medan man nöjer sig med en roll för samarbetet där GSFP inriktar sig på mindre insatser (Speck 2011, s. 2-5). Tyskland vill inte, trots sin ekonomiska och politiska makt i Europa, ta på sig en ledande roll i det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet inom EU men vill ha en stark vetomakt när de anser att deras vitala intressen berörs. Tyskland vill inte heller, på grund av sitt värdesättande av alliansen, underminera NATO:s säkerhetspolitiska roll (*ibid*).

Tysk utrikes- och säkerhetspolitik drivs av en långtgående strategisk kultur av återhållsamhet vilket har påverkat landets inställning till den militära operationen i Libyen och dess syn på de två allianserna. Tysklands inställning har varit att inte se militära medel som ett framskjutet politiskt alternativ och är traditionellt sett negativa till tysk medverkan i intensiva militära operationer (Meiers 2005, s. 159-160). Inrikespolitiska förutsättningar blev också en viktig faktor för den tyska regeringen i frågan om Libyen då en majoritet av befolkningen var emot interventionen (Akcadag 2011, s. 3) och förbundskanslern var tvungen att ta regionalval under 2011 och valet 2013 i beaktande (Speck 2011, s. 2).

5 Analys

Material kring Libyeninterventionen, de berörda militärallianserna och alliansernas ledande stater har nu presenterats. Vad kan då sägas om varför NATO egentligen valdes framför GSFP för interventionen och hur väl står sig den anlagda teorin om militärallianser?

Den teoretiska litteraturen kring alliansbildning säger att en inledande alliansbildning beror på staters militära kapaciteter och att stater väljer andra stater att alliera sig med på basis av vilken sammanlagd militärkapacitet en alliansbildning mellan dem kan uppnå.

Studien av NATO:s och GSFP:s sammanlagda potentiella militära kapaciteter vid tidpunkten för Libyeninterventionen visar att NATO, i alla de undersökta vapengrenarna, har större numerär än GSFP. Detta resultat förefaller vara förenligt med alliansteorins antaganden om kapaciteter som en förklaringsfaktor till alliansbildning. De numerär som användes under Operation Unified Protector understeg dock båda alliansernas numerära kapaciteter och således borde båda allianserna vara attraktiva val för de intervenerande staterna. Studien visar dock att bakom GSFP:s relativt sett starka numerärer döljer sig en rad brister såsom duplicering av relevanta kapaciteter inom de olika nationella försvarsorganisationerna. NATO kan således relativt GSFP besitta en ännu starkare aggregerad kapacitet och det teoretiska antagandet kan godtas.

Gällande de två alliansernas militära utgifter framträder samma bild som den som förmedlas av deras sammanlagda numerära militära kapaciteter, den allians som besitter de starkaste ekonomiska kapaciteterna avdelade för militär verksamhet, NATO, valdes framför den svagare, GSFP.

Resultatet av studien visar även att NATO har större stående kapaciteter än GSFP. NATO Response Force är i manskap signifikant större än de två EU-stridsgruppernas sammanlagda manskapsstyrka. Talande för en användning av NRF framför stridsgrupperna var dock inte den numerära kapaciteten utan det faktum att NRF kan företa en mängd olika typer av operationer, vilket belystes av att styrkans maritima komponent kunde användas i interventionen. Stridsgrupperna är främst avsedda för markstrid vilket uteslöt deras insats i sin helhet i Libyenoperationen. NRF kan således ses som en kapacitet överlägsen stridsgrupperna och samtidigt kunde även NATO ställa sina egna stridsledningsplan till förfogande för operationen.

Alliansteorins antagande om sammanlagda kapaciteter som förklaringsfaktor till alliansbildning tycks vara korrekt sett till det transatlantiska kapacitetsgapet mellan europeiska stater och USA. Ett av skälen till NATO valdes framför GSFP är de europeiska staternas beroende av amerikansk militär assistans i omfattande militära operationer. Detta beroende är en följd av minskande försvarsutgifter i Europa och att de europeiska staterna inte utvecklat de kapaciteter som krävs för

en operation såsom den i Libyen. Att USA stod för de inledande offensiva operationerna, huvudparten av stödfunktionerna samt levererade vapen till uttömnda allierade visar på att det är den amerikanska överlägsna kapaciteten som förhöjer NATO:s sammanlagda kapacitet och gör den transatlantiska alliansen till en mer formidabel allians att ansvara för den omfattande operationen i Libyen.

Skillnaden i kapaciteter mellan allianserna och de europeiska staternas beroende av amerikanska kapaciteter gjorde att NATO valdes för den militära operationen i Libyen. Alliansteorins grundantagande om att allianser ursprungligen bildas på basis av vilka sammanlagda kapaciteter en allians kan uppnå är därför även applicerbart på valet mellan två likartade redan existerande militärallianser för en militär operation och kan fungera som en förklaringsfaktor.

NATO tycks också ha valts på grund av att alliansen har en omfattande permanent militär ledningsstruktur, något som inte GSFP har. NATO:s väl utbyggda militära ledningsstruktur som har funnits på plats en längre tid och som använts av medlemsstaterna i fredstid såväl som i krigstid, kunde planera insatsen snabbare än GSFP och kunde snabbare integrera de intervenerande staterna i en gemensam ledningsstruktur. Den militära ledningsstrukturen kan ses som en militär kapacitet likt en allians numerär av stridskrafter men allianslitteraturen ser det som en institution för koordinering och samverkan inom alliansen.

Teorin kring allianshantering stipulerar att en allians grad av institutionalisering är en central del av en allians och avgör en allians effektivitet. Frågan är om detta faktum även kan vara en förklaringsfaktor varför en militärallians väljs över en annan såsom i fallet Libyen.

Allianserna i fråga är båda i institutionaliserade i hög grad. Båda allianserna är grundade i omfattande traktat, Atlantpakten för NATO och Lissabonfördraget för GSFP. Båda allianserna har också omfattande politiska strukturer och regleringar för beslutsfattande. De institutionella skillnaderna mellan allianserna är att GSFP har en mer omfattande politiskt struktur medan NATO har en mer omfattande militär struktur, men i all väsentlighet går det inte att avgöra vilken allians som är institutionaliserad i högst grad.

Teorin om allianshantering verkar således inte kunna förklara varför NATO valdes över GSFP då det inte finns några markanta gradskillnader i alliansernas institutionalisering förutom att NATO besitter de nödvändiga institutionerna för militär koordinering och samverkan. Det faktum att NATO delvis valdes framför GSFP på grund av problem inom GSFP:s institutioner och mellan medlemsstaterna gör det dock möjligt att teorin om allianshantering kan fungera som en förklaringsfaktor om än i reviderad form.

Att valet för Libyenoperationen föll på NATO, eller snarare att GSFP avfärdades som den ansvariga alliansen berodde i stor del på problem inom GSFP. De institutioner och funktioner Lissabonfördraget skapade för GSFP fungerade inte fullt ut. Ett flertal konflikter uppstod mellan berörda institutioner och den Höga representanten lyckades inte med det övergripande målet för GSFP, att ge EU en enhetlig och samstämmig försvars- och säkerhetspolitik. En del av de problem som uppkom var på grund av att GSFP:s institutioner inte var färdigutvecklade och således inte fungerade som de var avsedda att göra. En annan del av problemet var att GSFP:s övergripande mål och strategier,

formulerade i den europeiska säkerhetsstrategin och i Lissabonfördraget, inte verkade överensstämma med medlemsstaternas vilja och ambitioner vilket ledde till att de starkare medlemsstaterna underminerade GSFP:s institutioner.

NATO framstår enligt studien som en mer institutionellt flexibel allians. Alliansen präglades i hög grad av liknande problem mellan medlemsstaterna som GSFP men lyckades överkomma dessa genom att ha en mer pragmatisk inriktning där både den militära och den politiska ledningsstrukturen kunde skräddarsys till den grad att medlemsstaternas divergerande intressen och viljor kunde överkommas. Operativ erfarenhet av liknande operationer hade även skapat en modell för beslutsfattande och finansiering som innebar att ovilliga stater inte behövde delta i operationen samtidigt som de kunde godkänna den politiskt.

NATO tycks således ha valts framför GSFP på grund av att alliansens institutioner varit mer funktionsdugliga och mer effektiva än motsvarande institutioner inom GSFP. Alliansteorins fokusering på institutioner som en förklaringsfaktor till allianshantering tycks därför kunna fungera även som en förklaringsfaktor i valet mellan två militärallianser. Teorin talar dock om grad av institutionalisering medan analysen av fallet Libyen och NATO och GSFP snarare pekar på alliansinstitutioners effektivitet, funktion och flexibilitet som förklaringsfaktor.

Som ovan nämnt fanns det konflikter mellan medlemsstaterna inom båda allianserna över agerandet i Libyenkonflikten. I NATO överkoms problemen i hög grad medan i GSFP:s fall blev dessa motsättningar förödande för en enhetlig EU-politik i frågan och en potentiell GSFP-operation. Alliansteorin betonar uppkomsten av ledarstater på grund av asymmetriska maktförhållanden och att det är ledarstater i respektive allians som dikterar alliansens agerande. Antagandet är korrekt i den meningen att studien visat att sådana ledarnationer kan urskiljas och att dessa varit centrala i både utförandet av den militära operation i Libyen och i beslutsfattandet om den. Den teoretiska grundhypotesen om ledarstaters dikterande av en allianspolitik tycks dock inte i sin grund kunna ge en kausal förklaring till varför en allians väljs över en annan. Båda allianserna kan ses som asymmetriska på basis av att USA är NATO:s principiella ledarstat tillsammans med Frankrike, Storbritannien och Tyskland, vilka även studien visar är GSFP:s ledarstater. Då båda allianserna är asymmetriska, om än NATO i högre grad, saknar det teoretiska resonemanget stöd som en förklaringsfaktor för valet.

Det teoretiska antagandet att en allians lutar sig mot den ledande statens kapacitet kan dock bekräftas av studien av fallet Libyen. En av anledningarna till att man valde NATO var att de militärt svagare staterna skulle kunna luta sig mot den amerikanska militära överlägsenheten och främst nyttja de amerikanska stödresurserna. I en GSFP-operation skulle alliansen behövt luta sig mot de ledande staterna Storbritannien, Frankrike och Tyskland men som studien visat fanns det brister i de militära kapaciteterna hos dessa stater samtidigt som viljan att låta GSFP bli en stark spelare internationellt och ett alternativ för genomförandet av omfattande militära operationer egentligen bara fanns i Frankrike, men som även de i slutändan föredrog en NATO-operation.

Just viljan hos ledarstaterna att låta den ena eller den andra alliansen leda den militära operationen är en central förklaringsfaktor till valet mellan NATO och

GSFP och stämmer delvis överrens med alliansteorins antagande om att en ledande stat måste ha en vilja och ett intresse av att använda sig av alliansen ifråga för att kunna diktera alliansens inriktning. Bland de stater som studien identifierat som ledarstater fanns en övervägande vilja att använda sig av NATO framför GSFP av varierande anledningar. USA ser NATO som en vital allians för sina intressen och kunde troligtvis inte agera under annat befäl. Storbritannien är generellt skeptiska till GSFP. Tyskland ser NATO som sin principiella säkerhetsaktör och är även de skeptiska till ett starkt GSFP. Kvar stod Frankrike som den till GSFP mest positiva ledarstaten, men som även de rört sig ifrån det europeiska samarbetet till förmån för utökat säkerhetssamarbete med Storbritannien och NATO. Således fanns ingen real vilja hos de ledande staterna att använda sig av GSFP och NATO framstod som det enda alternativet vilket gjorde att valet föll på den transatlantiska alliansen istället för den europeiska.

En stark förklaring till valet av NATO över GSFP var alltså de ledande staternas vilja baserat på staternas inställning och ambition för respektive allians vilket utvecklar teorins antagande om ledarstater till att vara en förklaringsfaktor till valet av en militärallians över en annan för en militär operation, vilket sker på grund av ledande staters vilja samt inställning till och ambition för allianserna i fråga.

6 Slutsats

Valet för operationen i Libyen föll på NATO framför GSFP på grund av NATO:s militära kapaciteters överlägsenhet genom amerikansk medverkan, flexibiliteten i NATO:s institutioner som kunde överkomma de politiska problem som präglade både NATO och GSFP samt det faktum att alliansernas ledande staters vilja, ambition och inställning förordade NATO framför GSFP.

Sammanfattningsvis har studien av fallet Libyen och de två militärallianserna NATO och GSFP visat att valet av en militärallians över en annan för en militär intervention beror främst på följande faktorer:

- Skillnader i sammanlagda militära kapaciteter mellan respektive allians.
- Respektive allians institutioners effektivitet, funktion och flexibilitet.
- Ledande staters vilja, samt ambition för och inställning till respektive allians.

Alliansteorins antagande om sammanlagda militära kapaciteter som en förklaring till alliansbildning visar sig i studien av Libyenkonflikten och NATO och GSFP även vara applicerbart på situationer där valet för en militäroperation står mellan två redan existerande allianser. Det teoretiska antagandet om graden av institutionalisering och alliansens effektivitet besitter också en viss förklaringskraft men studien visar på att valet baseras på skillnader i respektive allians institutioners effektivitet, funktion och flexibilitet snarare än gradskillnader i institutionalisering. Slutligen ger alliansteorin om ledande staters inverkan på allianspolitik applicerat på det aktuella fallet en förklaringsfaktor härrörande till de identifierade ledande staternas vilja för en militär operation och deras ambition för respektive allians och deras inställning till dem.

7 Referenser

- ABC News*. 2011. "Obama Administration: Libya Operation Has Cost More than \$716 Million, Does Not Require Congressional Authorization". Nyhetsartikel. 2011-06-15. Tillgänglig: <http://abcnews.go.com/blogs/politics/2011/06/obama-administration-libya-operation-has-cost-more-than-716-million-does-not-require-congressional-a/> Hämtdatum: 2012-05-03.
- Akçadag, Emine. 2011. "Did Lisbon-created Hopes Shatter in Libya?". *Bilgesam*. Artikel. Tillgänglig: http://www.bilgesam.org/en/index.php?option=com_content&view=article&id=384:did-lisbon-created-hopes-shatter-in-libya&catid=70:ab-analizler&Itemid=131 Hämtdatum: 2012-05-06.
- Barnett, Michael N. – Levy, Jack S. 1991. "Domestic sources of alliances and alignments: the case of Egypt, 1962-73" i *International Organization* 45, 3, Summer 1991.
- Belkin, Paul. 2011. "France: Factors Shaping Foreign Policy, and Issues in U.S.-French Relations". CRS Report for Congress. Congressional Research Service. April 14, 2011.
- Biscop, Sven. 2011. "Mayhem in the Mediterranean: Three Strategic Lessons for Europe" *Security Policy Brief*, no. 19. Egmont – Royal Institute for International Relations.
- BMLVS 2010: Bundesministerium für Landesverteidigung und Sport (Federal Ministry of Defence and Sports of the Republic of Austria). 2010. "Handbook on CSDP; The Common Security and Defense Policy of the European Union". Wien: Armed Forces Printing Shop.
- Brattberg, Erik. 2011. "Opportunities lost, opportunities seized: the Libya crisis as Europe's perfect storm" *Policy Brief – June 2011*. European Policy Centre.
- CBS News*. 2011. "Libya mission cost U.S. more than \$1 billion" Nyhetsartikel. 2011-10-21. Tillgänglig: [http://www.cbsnews.com/8301-503543_162-20123941-503543/libya-mission-cost-u.s-more-than-\\$1-billion/](http://www.cbsnews.com/8301-503543_162-20123941-503543/libya-mission-cost-u.s-more-than-$1-billion/) Hämtdatum: 2012-05-04.
- Cohen, Roger. 2011. "Leading From Behind". *The New York Times*. OP-ED. 2011-10-31. Tillgänglig: <http://www.nytimes.com/2011/11/01/opinion/01iht-edcohen01.html> Hämtdatum: 2012-05-06.
- Daalder, Ivo H. – Stavridis, James G.. 2012. "NATO's Victory in Libya: The Right Way to Run an Intervention" i *Foreign Affairs*. Vol. 91. Nr. 2.
- defenceWeb. 2011. "Libya operation has cost France 320 million euros" Tillgänglig: http://www.defenceweb.co.za/index.php?option=com_content&view=article&id=18870:libya-operation-has-cost-france-320-million-euros Hämtdatum: 2012-05-04.

- EU 1: European Union. 2011. *Common Security and Defence Policy – EU Battlegroups*. Factsheet. Tillgänglig: http://www.consilium.europa.eu/media/1222503/110106%20factsheet%20-%20battlegroups%20-%20version%207_en.pdf Hämtdatum: 2012-05-05.
- Ferguson, Niall. 2012. "The British Prime Minister is Coming to America. He Wants Intervention in Syria and Somalia. Will He Get His Way?" i *Newsweek*. No. 12, March 19, 2012.
- FM 1: Försvaretsmaktens Hemsida. Battlegroup-konceptet. Tillgänglig: <http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Nordic-Battlegroup/Battlegroup-konceptet/> Hämtdatum: 2012-05-05.
- FOX News. 2011. "Obama Could Face Legal Limits to Military Effort in Libya if Intervention Drags On". Nyhetsartikel 2011-03-22. Tillgänglig: <http://www.foxnews.com/politics/2011/03/22/obama-face-legal-limits-libyan-intervention-drags/> Hämtdatum: 2012-05-11.
- Galen Carpenter, Ted. 2011. "NATO: A Victim of U.S. Smothering" Tillgänglig: <http://nationalinterest.org/blog/the-skeptics/nato-victim-us-smothering-5236> Hämtdatum: 2012-05-20.
- Gates, Robert. 2011. Tal i Bryssel, 2011-06-10. Tillgänglig: <http://www.securitydefenceagenda.org/Contentnavigation/Activities/Activitiesoverview/tabid/1292/EventType/EventView/EventId/1070/EventDateID/1087/PageID/5141/Reflectionsonthetstatusandfutureofthetransatlanticalliance.aspx> Hämtdatum: 2012-05-13
- Göler, Daniel. 2011. "Strategic Culture and CSDP: The Case of Libya" *European Consortium for Political Research*.
- Howorth, Jolyon. 2009. "NATO and ESDP: Institutional Complexities and Political Realities" i *Politique étrangère*. 4:2009.
- IISS 1: International Institute for Strategic Studies. 2011. IISS Voices. "Operation Unified Protector – Allied assets deployed in Libya" Tillgänglig: <http://www.iiss.org/whats-new/iiss-voices/operation-odyssey-dawn-ellamy-harmattan-mobile/> Hämtdatum: 2012-05-05.
- International Institute for Strategic Studies. 2011. *The Military balance 2011*. Abingdon.
- IISS Strategic Comments. 2011. "War in Libya: Europe's confused response". *International Institute of Strategic Studies*.
- Kempin, Ronja – von Ondarza, Nicolai. 2011. "CSDP on the Brink" i *SWP Comments*. 13 – May 2011.
- Koenig, Nicole. 2011. "The EU and the Libyan Crisis: In Quest of Coherence" i *IAI Working Papers*. 11/19 – July 2011.
- Koenig, Nicole. 2012. "Libya: A wakeup call for CSDP?". *TEPSA BRIEF*. TEPSA – The Trans European Policy Studies Association.
- Leeds, Brett Ashley – Anac, Sezi. 2005. "Alliance Institutionalization and Alliance Performance" i *International Interactions: Empirical and Theoretical Research in International Relations*. 31:3, 183-202.
- Lindström, Madelene – Lindvall, Fredrik. 2009. "Reformera eller vända om – NATO:s fortsatta transformering och dess betydelse för Sverige". *Totalförsvarets Forskningsinstitut*, Rapport, FOI-R-2920-SE.

- Lissabonfördraget: SIEPS. 2008. *Lissabonfördraget: konsoliderad version av EU:s fördrag*. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag
- Meiers, Franz-Josef. 2005. "Germany's defence choices" i *Survival: Global Politics and Strategy*. 47:1.
- Michaels, Jeffrey H.. 2011. "NATO after Libya" i *The RUSI Journal*. 156:6.
- MOD 1: Ministry of Defence. 2011. "Cost of Libya operations" Ministry of Defence Webpage. Defence News. Tillgänglig: <http://www.mod.uk/DefenceInternet/DefenceNews/DefencePolicyAndBusiness/CostOfLibyaOperations.htm> Hämtdatum: 2012-05-04.
- Morrow, James D. 1991. "Alliances and Asymmetry: An Alternative to the Capability Aggregation Model of Alliances" i *American Journal of Political Science*, Vol. 35, No. 4.
- Morrow, James D. 2000. "Alliances: Why Write Them Down" i *Annual Review of Political Science*, vol. 3.
- NATO 1: NATO Webpage. NATO and Libya. Tillgänglig: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_71652.htm Hämtdatum: 2012-04-26.
- NATO 2: NATO Webpage. Paying for NATO. Tillgänglig: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_67655.htm Hämtdatum: 2012-04-26.
- NATO 3: NATO Webpage. FAQ. Tillgänglig: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/faq.htm> Hämtdatum: 2012-04-26
- NATO 4: NATO Webpage. The NATO Response Force. Tillgänglig: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49755.htm Hämtdatum: 2012-05-05.
- NATO 5: NATO AEW&C Programme Management Agency Webpage. NATO's 'Eye In The Sky'. Tillgänglig: <http://www.napma.nato.int/awacs/0.html> Hämtdatum: 2012-05-05.
- NATO. 2010. *Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization*. Public Diplomacy Division: Bryssel. Tillgänglig: http://www.nato.int/strategicconcept/pdf/Strat_Concept_web_en.pdf Hämtdatum: 2012-04-26.
- NATO. 2011. *Operation UNIFIED PROTECTOR – Final Mission Stats*. Public Diplomacy Division: Bryssel. Tillgänglig: http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2011_11/20111108_111107-factsheet_up_factsfigures_en.pdf Hämtdatum: 2012-05-04.
- NATO. 2012. *What is NATO? – An introduction to the transatlantic Alliance*. Public Diplomacy Division: Bryssel. Tillgänglig: http://www.nato.int/welcome/brochure_WhatIsNATO_en.pdf Hämtdatum: 2012-05-04.
- Posen, Barry. 2004. "ESDP and the Structure of World Power" i *The International Spectator: Italian Journal of International Affairs*. 39:1.
- Regeringen 1: Regeringskansliets webbplats, EU:s stridsgrupper och den nordiska stridsgruppen. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/9383/a/83988>. Hämtdatum: 2012-04-24
- Rowdybush, Brinton - Chamorel, Patrick. 2012. "Aspirations and Reality: French Foreign Policy and the 2012 Elections" i *The Washington Quarterly*. 35:1.
- SIPRI. 2012. *SIPRI Military Expenditure Database*. Tillgänglig:

- <http://www.sipri.org/databases/milex> Hämtdatum: 2012-05-04.
- Schake, Kori. 2012. "Why NATO Matters". i *Newsweek – Special Edition*. December 2011 – February 2012. s. 70-71.
- Snyder, Glenn H. 1997. *Alliance politics*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press
- Speck, Ulrich. 2011. "Pacifism unbound: Why Germany limits EU hard power" i *FRIDE Policy Brief*. No. 75 – May 2011.
- S/RES/1973(2011): FN:s säkerhetsråd, Resolution 1973, 2011-03-17
- Sveriges Radio*. 2011:1. "Piloter från Nordic Battlegroup till Libyen". Nyhetsartikel. Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=4428096>
Hämtdatum: 2012-05-05.
- Sveriges Radio*. 2011:2. "Revolutionen i Libyen – dag för dag". Nyhetsartikel. Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=4413604>
Hämtdatum: 2012-04-26.
- Teorell, Jan & Svensson, Torsten. 2007. *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Stockholm: Liber.
- The North Atlantic Treaty. 1949. Washington D.C. - 4 April 1949. Tillgänglig: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm Hämtdatum: 2012-04-29.
- Valasek, Tomas. 2011. "What Libya says about the future of the transatlantic alliance". Essay. *Centre for European Reform*.
- Wallace, Jeffrey P.R. 2008. "Alliances, Institutional Design, and the Determinants of Military Strategy" i *Conflict Management and Peace Science*, 25:224-243.
- Walt, Stephen M. 1987. *The Origins of Alliances*. Ithaca, N.Y.; Cornell University Press.
- Walt, Stephen M. 2009. "Alliances in a unipolar world" i *World Politics* 61, no. 1.
- Walt, Stephen M. 1997. "Why alliances endure or collapse" i *Survival: Global Politics and Strategy*, 39:1.
- Watt, Nicholas – Hopkins, Nick – Traynor, Ian. 2011. "Nato to take control in Libya after US, UK and France reach agreement". *The Guardian*. Nyhetsartikel. Tillgänglig: <http://www.guardian.co.uk/world/2011/mar/22/libya-nato-us-france-uk>. Hämtdatum: 2012-05-10.